

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Připravenost škol z pohledu objektové bezpečnosti

Vypracovala: Eva Steinsová
Vedoucí práce: **Mgr. Štěpán Kavan, Ph.D.**

České Budějovice 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 24. 4. 2019

.....

Eva Steinsová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Štěpánu Kavanovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, připomínky a čas, který mi věnoval. Dále bych ráda poděkovala mé rodině, především mému dědovi za podporu při mém studiu.

Anotace

Tato bakalářská práce, nazvaná *Připravenost škol z pohledu objektové bezpečnosti*, se zabývá současným přístupem k bezpečnosti a připraveností škol z pohledu objektové bezpečnosti, historickým kontextem této problematiky a zkušenostmi s útoky. Závěrem je v praxi diskutován současný stav bezpečnosti na základních a středních školách v České republice.

Cílem této bakalářské práce je analýza a vlastní zhodnocení současného stavu zabezpečení ve školách s přihlédnutím k minulým, v práci popsaným, školním incidentům.

Teoretická část obsahuje charakteristiku možností vhodného zabezpečení škol – možné způsoby zabezpečení škol, vymezení základních bezpečnostních pojmů, příklady hrozeb pro školy a jak těmto hrozbám čelit, dále analýzu historie a příklady útoků ozbrojeného útočnicka ve školách.

Praktická část se věnuje současné bezpečnostní připravenosti škol a jejich pedagogických i nepedagogických pracovníků ve smyslu ochrany žáků před případným nebezpečím zejména ve školním prostředí. Veškeré informace jsou čerpány přímo od pedagogických pracovníků prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů.

Klíčová slova: bezpečnost, ozbrojený útočník, škola, student, hrozba, útok

Abstract

This bachelor's thesis, titled “*Preparedness of schools from the perspective of object security*”, deals with a current security situation of primary and secondary schools in the Czech Republic, focusing on the preparedness of schools, and the approaches they have taken, from the perspective of object security. Moreover, this analysis reflects past experiences with attacks and refers to historical precedents. Finally, it discusses the current security status of primary and secondary schools.

The aim of this thesis is to analyze and evaluate the current state of security at primary and secondary schools, considering past incidents described in the thesis.

The theoretical part contains characteristic examples of appropriate security measures in schools – methods of securing schools, definitions of basic security terms, specific threats to schools and possibilities for dealing with them. Furthermore, the analysis of historical examples and specific school attacks by armed attackers are discussed.

The practical part focuses on the actual security preparedness of schools and their pedagogical and non-pedagogical staff in terms of protection of pupils from potential dangers. All information used in the thesis comes directly from primary and secondary school teachers by means of semi-structured interviews.

Keywords: security, armed attacker, school, student, threat, attack

Obsah

Úvod.....	7
1. Teoretická část	8
1.1 Hrozba a jak jí čelit.....	9
1.1.1 Typy hrozeb.....	10
1.1.2 Vyhodnocování hrozeb	10
1.1.3 Ozbrojený útočník	12
1.1.4 Metoda USB	13
1.2 Historie útoků ve školách.....	15
1.2.1 Školní útočníci.....	20
1.2.2 Dospělí útočníci.....	24
1.2.3 Útoky v České republice	25
1.3 Způsoby zabezpečení.....	27
1.3.1 Kamerové systémy.....	27
1.3.2 Personální opatření	27
1.3.3 Autorizace a čipové karty.....	28
1.3.4 Evakuační plán	30
1.3.5 Prostorová a organizačně-technická opatření.....	31
1.3.6 Zvýšení bezpečnostního povědomí.....	31
2. Praktická část	33
2.1 Rozhovor 1	33
2.2 Rozhovor 2.....	35
2.3 Rozhovor 3.....	37
2.4 Rozhovor 4.....	39
3. Diskuze.....	41
Závěr	43
Seznam literatury	45

Úvod

Pro bakalářskou práci autorka vybrala téma bezpečnosti ve školním prostředí. Toto téma se v dnešní době stává čím dál více diskutabilní vzhledem k přibývajícimu počtu útoků ve školách. Mnoho lidí se domnívá, že Česká republika je místem, kde nehrozí nic mimořádného, v porovnání například s Amerikou, kde jsou útoky ve školách poměrně častým případem. Nikdo však nemůže s jistotou tvrdit, že se nemůže nic přihodit. Autorka se rozhodla psát tuto práci proto, že je sama studentkou, která pravidelně navštěvuje školu, takže se to týká částečně i jí samotné. Škola je místo, kde se pravidelně shromažďuje velké množství žáků a studentů, kteří zde tráví nespočet času. Proto je důležité dbát na jejich bezpečnost, která bude předmětem této bakalářské práce.

Kdo pravidelně sleduje televizní noviny nebo čte zprávy na internetu, může se doslechnout o útocích šíleného střelce ve škole či o napadení učitele žákem. Ve většině případů takový incident končí zabitím nebo vážným poraněním. Každá nešťastná událost ve škole hluboce poznamená jak rodinu, tak učitele a ostatní žáky. Stačí si připomenout nedávnou událost ve Žďáru nad Sázavou. Smrt nevinného člověka ve školním prostředí vždy znamená tragédii, a proto je potřeba si uvědomit, proč je tak důležitá bezpečnost škol a ochrana žáků a pedagogů.

Teoretická část se bude zabývat vhodnými způsoby zabezpečení ve školách a historií útoků šílených střelců. Pozornost bude zaměřena také na hrozby, které mohou negativně ovlivňovat školy, a jak jim nejlépe předcházet. Dále se autorka pokusí zjistit, co mohlo vést ozbrojené útočníky k útoku na školu.

V praktické části se autorka pomocí polostrukturovaných rozhovorů bude snažit získat informace přímo od pedagogických pracovníků. Zaměří se především na jejich současný stav zabezpečení ve škole a také na jejich vlastní pohled a názor na věc. Předmětem tohoto výzkumu budou čtyři konkrétní školy z dvou odlišných krajů České republiky.

Autorka je přesvědčena, že tato práce bude přínosem pro každého čtenáře, který se bude chtít dozvědět podrobnosti o minulých školních incidentech a zamyslet se nad ideálním bezpečnostním opatřením, díky kterému by mohlo dojít k zastavení nebo alespoň omezení školního násilí.

1. Teoretická část

V teoretické části se autorka bude věnovat charakteristice možností vhodného zabezpečení škol, zaměří se na hlavní hrozby pro školy a jak těmto hrozbám čelit, dále provede analýzu historie a uvede příklady útoků ozbrojeného útočnicka ve školách. Dle tématu bakalářské práce jsou zde vymezeny následující pojmy:

Škola

Školu lze definovat jako společenskou instituci, jejíž funkcí je poskytování vzdělání žáků příslušných věkových skupin v různých organizačních formách podle vzdělávacích programů. Zajišťuje žákům osobní, pracovní a občanský rozvoj a umožňuje jejich socializaci na skutečný život.¹

„Školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.“²

Bezpečnost

„Stav, kdy je systém schopen odolávat známým a předvídatelným vnějším a vnitřním hrozbám, které mohou negativně působit proti jednotlivým prvkům (případně celému systému) tak, aby byla zachována struktura systému, jeho stabilita, spolehlivost a chování v souladu s cílovostí. Je to tedy míra stability systému a jeho primární a sekundární adaptace.“³

¹ Materiály do školy: *Škola jako sociální prostředí* [online]. [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <http://www.materialy-do-skoly.cz/maturitni-otazky/pedagogika/skola-jako-socialni-prostredi-skolni-socializace-funkce-skoly-skolni-klima-rodina-skola/>

² Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů*. 10.11. 2004, částka 190.

³ Ministerstvo vnitra České republiky. *Bezpečnost* [online]. 2014 [cit. 2019-04-3]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/pojmy-bezpecnost.aspx>

1.1 Hrozba a jak jí čelit

Hrozbu lze definovat jako vyjádření úmyslu způsobit škodu nebo násilné jednání vůči jiné osobě. Může být zrealizována slovem, písmem, ale i jinými způsoby. Každá hrozba se od sebe odlišuje, stejně jako osoby, které je formulují. Většina hrozeb se nikdy neuskuteční, mohou být anonymní nebo zformulovány pod falešnými jmény. To ovšem nic nemění na tom, že je třeba brát každou hrozbu vážně a vždy by se měly řádně vyhodnotit. Když někdo vyhrožuje, nemusí to vždy znamenat, že bude jeho záměr skutečně naplněn. Je proto potřeba rozlišovat osoby, které hrozí, a které představují reálnou hrozbu. Útočníci vždy plánují dopředu, málokdy jednají impulzivně. ⁴

Hrozby ve školním prostředí mohou být formulovány z různých důvodů. Dotyčná osoba může reagovat na strach z trestu nebo může trpět úzkostmi. Ve většině případů se také může jednat o pouhou snahu připoutat na sebe pozornost, pomstít se někomu za nějakou nespravedlnost atd. Abychom mohli vyhodnotit hrozbu, je nejprve zapotřebí porozumět motivacím hrozícího. Hrozba může odrážet duševní i emocionální problémy v době, kdy dotyčný hrozbu zformuloval (student se pohádal s rodiči, než odešel do školy). Stav mysli může být silně ovlivněn nežádoucími životními událostmi (smrt v rodině, rozchod aj). Je obecně známo, že lidé se z ničeho nic jen tak „nepřepnou“ do násilí. Nenásilní lidé se nikdy najednou nerozhodnou plnit svoje záměry za použití násilí. Volba násilí je cesta poměrně dlouhým evolučním procesem. Motivací k útoku může být i zkušenost se šikanou. ⁵

⁴ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. st. 15-17. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

⁵ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. st. 17-18. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

1.1.1 Typy hrozeb

Hrozby můžeme dělit na přímou, nepřímou, skrytou a podmíněnou.

1. Přímá hrozba se vyznačuje konkrétním činem proti konkrétnímu cíli. Je vyjádřena zcela jasně: „Zítřa umístím bombu ve školní jídelně“
2. Nepřímá hrozba je spíše nejasná a zavádějící: „Kdybych chtěl, zabiju každého v této místnosti.“
3. Skrytá hrozba, kdy osoba něco silně naznačuje, ale nejedná se přímo o výhružku. Například: „Bez toho učitele by mi bylo líp.“
4. Podmíněná hrozba je určitý typ vydírání, kdy hrozící vyhrožuje nějakým násilným aktem, pokud nedojde ke splnění jeho podmínek. Například: „Pokud mi nedáte jeden milion korun, umístím ve škole bombu.“⁶

1.1.2 Vyhodnocování hrozeb

Po pronesení hrozby je třeba posoudit hrozícího a vyhodnotit pravděpodobnost, že hrozba bude uskutečněna. Informace mohou být čerpány z osobních znalostí studenta (co o něm posuzovatel ví), nebo je lze čerpat od rodičů, učitelů, ostatních studentů, policie nebo psychologů. Je zapotřebí při tom respektovat předpisy na ochranu osobních údajů. Důležitou roli hrají tzv. úniky informací, kdy student neúmyslně či úmyslně odhalí vodítka, myšlenky, fantazie a záměry signalizující blížící se násilný čin. Mohou to být náznaky mluvené nebo přenesené do příběhu, školních prací, deníků, kreseb aj. Také může dojít k úsilí oslovit spolužáky, aby mu pomohli s přípravami na násilný čin. V mnoha případech se student se svými záměry svěřil jiné osobě nebo se „pochlubil“ na internetu, sociálních sítích atd.⁷

⁶ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. st. 18. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

⁷ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. st. 22-23. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

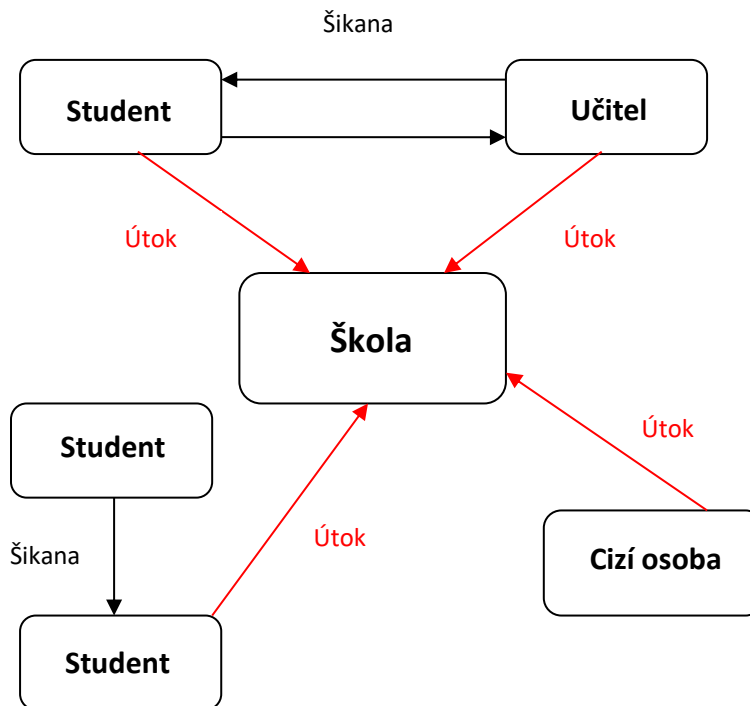
Hrozící osoba doslova „volá o pomoc“ a je důležité, aby škola „neřešila“ hrozby tím, že je „zamete pod koberec“. V mnoha případech dojde k vyloučení studenta ze školy. To ale není náhrada za posouzení hrozby, neboť to může celou situaci jenom zhoršit a student může znovu představovat hrozbu na jiné škole. Je nutno zmínit, že většina školních útočnicků cíleně šíří informace před samotným útokem. Dobrá komunikace ve školách může poskytnout dostatečně včasné varování a zachránit životy. V případě útoku hraje rychlá komunikace důležitou roli a může pomoci studentům s ukrytím nebo evakuací.⁸

V případě, že hrozbu zformuluje student, škola by měla vzít v úvahu následující varovné signály:⁹

- student se v minulosti projevil agresivním chováním,
- student je často vulgární a trpí nekontrolovatelnými výbuchy zlosti,
- student je fascinován zbraněmi a výbušninami,
- záliba v násilných počítačových hrách, filmech aj.,
- problémy s užíváním návykových látek, alkohol, drogy aj.,
- záškoláctví, porušování řádu, neplnění povinností,
- student má málo přátel, je spíše uzavřený a samotářský,
- student byl v minulosti šikanován, nebo je šikanován spolužáky (nebo učitelem),
- student byl zasažen nějakou vážnou životní situací – rozvod rodičů, vlastní milostné problémy aj.,
- student byl obětí týrání, domácího násilí aj.,
- student trpí depresí a duševními poruchami,
- student hrozí sebevraždou nebo se o ni v minulosti pokusil.

⁸ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. st.18-19. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

⁹ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. st. 20. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

Obr.1. Typizace útočníků¹⁰

1.1.3 Ozbrojený útočník

Osoba, která v minulosti hrozila, se může velice snadno proměnit do role ozbrojeného útočníka. Ten má jen jediný cíl – zabít. Škola je pro něj ideálním místem pro masové vraždění. V objektu školy je velká koncentrace nevinných lidí, kteří nejsou na útok nijak připraveni. Útočník má ve většině případů pečlivě promyšlený plán. Na útok je tedy předem připraven a masovou vraždu obvykle spáchá během krátkého časového úseku s použitím střelné nebo výbušné zbraně. Nemá však předem připravenou žádnou únikovou cestu. Většinou předpokládá, že bude zabit nebo se aktivně zabije sám.

Ozbrojené útoky na školy jsou typem školního násilí, jehož následky mohou být fatální nebo dlouhodobé. Je proto zapotřebí dodržovat preventivní opatření a pozorovat zmíněné varovné signály a tím předcházet školnímu násilí.¹¹

¹⁰ HASTÍK, Jakub. *Způsoby zabezpečení škol v USA a Evropě a jejich aplikace*. 2016. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta aplikované informatiky. Vedoucí práce Ing. Rudolf Drga, Ph.D.

¹¹ *Konference bezpečná škola 2016, NTK Praha 6 - Dejvice* [online]. Národní technická knihovna, 2016 [cit. 2019-03-20]. Sborník. Dostupné z: www.bezpecnaskola2016.cz

Další projevy školního násilí:¹²

- rvačky, použití zbraně,
- vydírání, loupež,
- veřejné ponížení marginálních skupin (Romové, homosexuálové),
- vandalismus, ničení školního majetku,
- šikana a kyberšikana,
- násilí rodičů vůči pedagogům a naopak,
- násilí žáků vůči pedagogům,
- zneužití moci učitelem,
- násilí mezi pedagogickými pracovníky.

1.1.4 Metoda USB

Celosvětová strategie *Uteč, schovej se, bojuj* vystihuje tři základní cesty k přežití. Jsou často prezentována policií veřejnosti především v zemích, kde jsou útoky aktivního střelce čtenější. Po tragické události, která se stala ve Žďáru nad Sázavou, výrazně vzrostl zájem o vzdělávání pedagogů v této problematice. Reakcí byl vznik semináře „Ozbrojený útočník ve škole.“ Pražští policisté oslovili téměř 1200 škol s nabídkou účasti na tomto semináři. V letech 2015 a 2016 se tyto semináře uskutečnily a metoda USB je koncept, ze kterého pražská policie vycházela. Hlavním cílem je seznámit zaměstnance ve školách o metodě USB, díky které budou vědět, jak reagovat v případě útoku aktivního střelce.¹³

Uteč

Je-li k dispozici volná úniková cesta v budově, je třeba dát se neprodleně na útěk před nebezpečím. Pokud to situace umožňuje, měli by být před nebezpečím varováni i ostatní

¹² VESELÁ, Michaela. *Bezpečná škola aneb Co dělat když...: Manuál pro školy* [online]. 2015, 18-29 [cit. 2019-04-02]. Dostupné z:

http://spolecnekbezpeci.cz/images/stories/dokumenty/Bezpečná_škola_aneb_Co_dělat.pdf

¹³ PENC, mjr Ondřej. *Policie České republiky – KŘP hlavního města Prahy: Utíkej, schovej se, bojuj* [online]. 7.6.2017 [cit.2019-04-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/utikej-schovej-se-bojuj.aspx>

přítomní. Z bezpečného místa je pak nutno ihned vytočit linku 158 a vyzoomět Policii ČR. Důležité je mluvit jasně a srozumitelně zformulovat, co se děje a kde.¹⁴

Schovej se

Ne vždy je útěk z budovy možný. V drtivé většině případů dochází k uvěznění osob v jedné místnosti. Pokud osoby nemohou uniknout do bezpečí, přichází na řadu metoda ukrytí sebe a ostatních před útočником. Ideálním řešením je zamknout dveře do místnosti, zatáhnout žaluzie a zabarikádovat se (například naskládat lavice před dveře). Tím se přinejmenším zdrží útok ozbrojeného útočnika a zvýší se šance na přežití potenciálních obětí. Pouhé zamknutí dveří nestačí. Barikáda může někdy útočnika zcela odradit a donutit k hledání snazšího cíle. Po ukrytí je důležité zachovat co nejvyšší klid, vyzoomět Policii ČR a čekat do příjezdu záchranných složek.¹⁵

Bojuj

Když dojde k útoku ozbrojeného útočnika, v mnoha případech nezbyvá jiná možnost než s ním přímo bojovat. K tomu je zapotřebí použít jako zbraně různé předměty (židle, stůl, knihy atd.). Aktivní odpor by měl být poslední možností. Dochází k němu až tehdy, pokud je zřejmé, že došlo k obětem na životech nebo k uvěznění potencionálních obětí v místnosti. Nutná obrana musí vždy proběhnout rychle a efektivně s cílem překvapit a zneškodnit útočnika.¹⁶

Zajímavé je, že se na obranu před ozbrojeným útočником několik škol aktivně cvičilo. Příkladem je škola Burlison v Texasu, která si vytvořila vlastní plán protiútoky. Žáci měli v rámci výuky bojovat s útočником – házeli po něm židle a knihy. Avšak poté, co se tento přístup medializoval, škola změnila svou politiku a přestala takto cvičit.¹⁷

¹⁴ PENC, mjr Ondřej. *Policie České republiky- KŘP hlavního města Prahy: Utíkej, schovej se, bojuj* [online]. 7.6.2017 [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/utikej-schovej-se-bojuj.aspx>

¹⁵ PENC, mjr Ondřej. *Policie České republiky- KŘP hlavního města Prahy: Utíkej, schovej se, bojuj* [online]. 7.6.2017 [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/utikej-schovej-se-bojuj.aspx>

¹⁶ VESELÁ, Michaela. *Bezpečná škola aneb Co dělat když...: Manuál pro školy* [online]. 2015, 18-29 [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: http://spolecnekbezpeci.cz/images/stories/dokumenty/Bezpečná_škola_aneb_Co_dělat.pdf

¹⁷ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. str. 8. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?id=1048>

1.2 Historie útoků ve školách

V mnoha případech byly útoky ve školách spáchány studenty. Je proto zapotřebí pochopit (stejně jako při spáchání každého násilného trestného činu), co mohlo ovlivnit jejich rozhodnutí zaútočit zrovna ve škole. Většina útočnicků plánovala svůj útok minimálně dva dny před jeho uskutečněním. V některých případech trvalo plánování i jeden rok. Prvotním motivem útoku byla většinou pomsta jiné osobě. Drtivá většina útoků byla spáchána mladými chlapci, kteří měli často problémy vyrovnat se se závažnou životní ztrátou (například úmrtí v rodině, rozvod atd.). Téměř 75 % útočnicků hrozilo před samotným útokem sebevraždou nebo se ji přímo pokusili spáchat. Násilná poselství objevující se v hudbě, videohrách, filmech a televizních pořadech zvyšují tendence k agresivnímu chování, a to nejenom u mladistvých. Mohou k tomu negativně přispět i média. Vystavení se nadměrnému násilí v médiích má za následek zvýšený zájem o násilí u mladistvých a následně pak dochází k napodobování násilných činů.¹⁸

Na základě četných výzkumů a zkušeností s útoky bylo zjištěno:¹⁹

a) Páchání násilí ve školách není pouhým výsledkem náhlého rozhodnutí.

Žádný z útočnicků nebyl pouhým „bláznem“ nebo schizofrenikem, jak se mnozí domnívají. Útoky jsou vždy pečlivě promyšlené a naplánované. Plánovací akce, která vede k útoku, může být vyzorována z chování a komunikace budoucího pachatele. Některé útoky proto mohou být úspěšně zmařeny, pokud dojde k odhalení plánů a záměrů potenciálního pachatele. Doba mezi rozhodováním provést útok a jeho provedením může být relativně krátká. Proto je zapotřebí, aby škola v případě podezření ihned zahájila komunikaci s bezpečnostními složkami.²⁰

b) Útočnici se téměř vždy svěřili se svými plány i další osobě. Viz graf I.

Ve většině případů se student svěřil svým vrstevníkům (přátelům, spolužáci). Pokud byl útočnickem student, informace o útoku málokdy doputují k dospělé osobě. Z toho plyne, že studenti mohou hrát důležitou roli v preventivních aktivitách ve škole.

¹⁸ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. str. 29. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

¹⁹ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. st. 30. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

²⁰ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. st. 31-32. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

Spolužák může být první, kdo se dozví o plánovaném útoku jiného studenta. Přesto tito žáci informace většinou nepředají dospělým. Mezi studenty totiž převládá tzv. kód mlčení. Zdráhají se říci cokoli učitelům nebo jiným dospělým osobám, neboť se obávají reakce a postojů jiných studentů. Nestačí proto pouze apelovat na studenty, aby případné informace o plánovaném útoku oznámili. Je také nutné identifikovat a odstranit překážky, kvůli kterým si studenti udržují určitý odstup od učitelů. Proto je důležité provozovat systém pro získávání informací od studentů. Pokud se studenti obávají komunikace s dospělými, pravděpodobně jim ani neprozradí důležité informace o možném útoku. Studentům by měl být proto vždy k dispozici někdo, komu důvěřují (oblíbený učitel, trenér atd.). Dále si musí být také jisti, že budou chráněni před možnou odplatou za to, že informaci dospělým poskytnuli.

c) Většina útočníků se před použitím násilí vyznačovala podezřelým a znepokojivým chováním. (Doslova „volala o pomoc“, aby trestný čin nemusela spáchat.) Viz graf 1.

Mnoho incidentů týkajících se školního násilí může být odhaleno předem, neboť útočník často vysílá „varovné signály“. Příkladem je varování přátel, aby se nezdržovali ve škole v době plánovaného útoku, záliba ve zbraních, psaní deníku nebo seznamu lidí, kterým se osoba chce pomstít atd.

Například studenti ze školy Columbine plánovali útok více než rok dopředu a za tu dobu poskytli okolí nespočet varovných signálů. Jeden z útočníků dokonce zmínil ve své eseji rádícího vraha v černém kabátě. Jiný případ se týkal finského studenta, který zabil ve škole osm lidí. Před útokem zveřejnil na web video a řadu poznámek, které odkazovaly na jeho útok.²¹ Učitelé by se měli naučit, jak tyto signály vnímat a následně na ně patřičně reagovat (je třeba jednat citlivě, aby kvůli pouhému podezření nedošlo k traumatizaci, nebo dokonce vyloučení studenta).²²

²¹ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. st. 31-35. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

²² KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. st. 31-35. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

d) Není k dispozici žádný ucelený a využitelný profil studentů, kteří se dopustili násilí ve škole.

Vědomí, že student vykazuje určité žádoucí vlastnosti a chování, není zcela výhrou. V jednom případě dokonce zaútočil student, kterému děkan měsíc před útokem udělil ocenění za dobré chování a známky.

e) Útočníci čelili těžkým ztrátám nebo selháním v určitých situacích. Také zápolili s myšlenkami na sebevraždu či se o ni přímo pokusili.

Učitelé mohou být těmi, kteří nabídnou pomoc nebo její zprostředkování. Často ale žádná profesionální pomoc nepřijde. Poté, co se studenti marně pokusí vzít si vlastní život, mohou se náhle rozhodnout zabít ve škole. Většinou pak doufají, že budou zabiti policistou.

f) V mnoha případech měli útočníci před útokem přístup ke zbraním. Viz graf 1.

Je dokázáno, že téměř dvě třetiny z útočnicků použilo k páchání násilí střelnou zbraň. Ty si většinou opatřili od rodičů nebo od známých. Naprostá většina z nich se zbraněmi následně cvičila. Školní střelba rozhodně není žádný nový jev. Jejich současnou vlnu lze datovat nejméně od roku 1974. Řada incidentů rovněž proběhla bodnými zbraněmi nebo za použití improvizovaných výbušnin (sestavených pomocí internetových návodů).²³

g) Útočníci čelili šikaně a vyčlenění z kolektivu. Viz graf 1.

Šikana bývá koncipována jako veřejné ponižení. Odmítnutí vrstevníky může u mladých lidí nastartovat násilné chování. S výrazným nárůstem šikany ve školách může souviset rostoucí informovanost veřejnosti v této oblasti. Šikana je žákům prezentována všemi možnými autoritami jako společensky nepřijatelné jednání.

To může být důvodem, proč učitelé častěji čelí méně nápadným nebo nepřímým formám šikany.²⁴

²³ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. st. 38. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

²⁴ JANOŠOVÁ, Pavlína, Lenka KOLLEROVÁ, Kateřina ZÁBRODSKÁ, Jiří KRESSA a Mária DĚDOVÁ. *Psychologie školní šikany*. Praha: Grada, 2016. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2992-3. st.18-19

S cílem omezit šikanu mezi žáky by měla škola co nejvíce usilovat o celkový pocit sounáležitosti (rozvíjet například mimoškolní program se širokou účastí studentů). Tím se sníží odcizení a nepřátelství mezi žáky navzájem nebo mezi žáky a školou. Posílení školních vazeb vede ke zvýšení zájmu studentů, co se týče fungování školní komunity. Student, který je těsně spjatý se školou, se zřejmě nebude moci nikdy stát útočníkem.²⁵

h) Do příprav útoku byly zapojeny i další osoby.

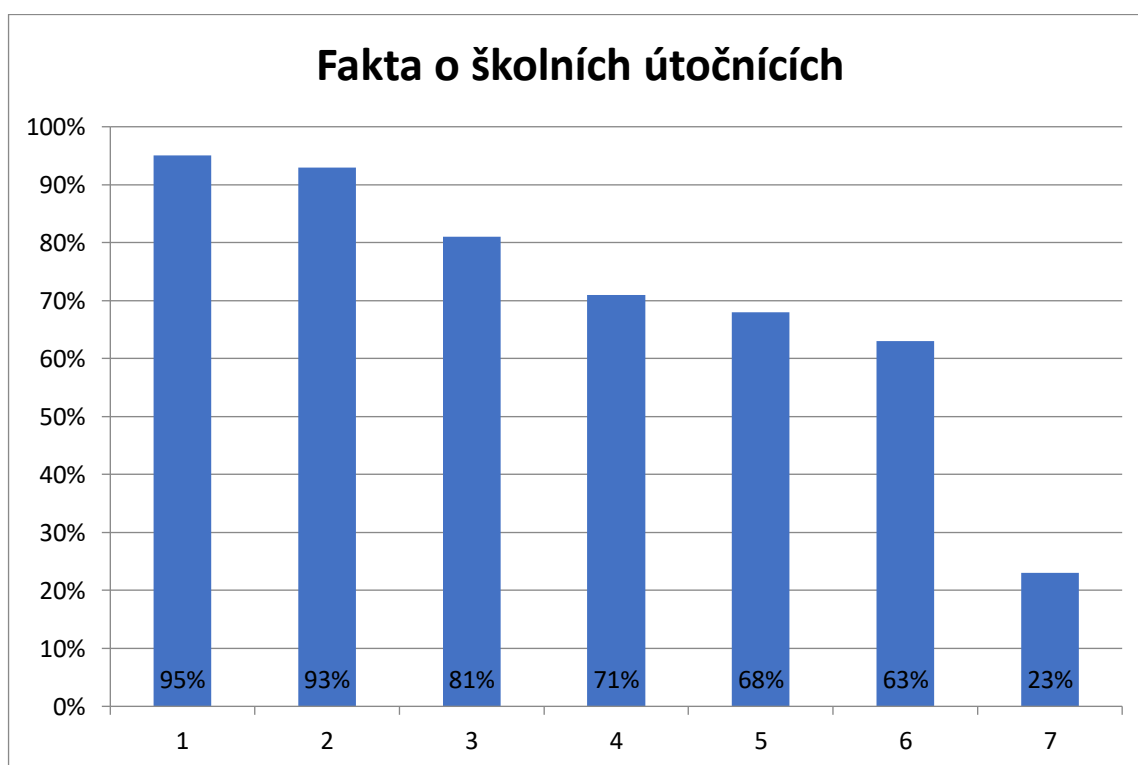
Ve více než polovině provádění nebo plánování útoku byli aktivně zapojeni i jiní studenti. Ti mezi sebou mohou hovořit o tom, že střílení na školách je „cool“ (většinou jsou inspirováni počítačovými hrami). Zpětná vazba od spolužáků a ostatních vrstevníků pomáhá útočníkům k přechodu od temné myšlenky do stádia příprav, a nakonec k útoku. A tím se opět dostáváme k důležitosti komunikace mezi studenty a učiteli. Dobré je také udržovat ve školách pozitivní klima a prostředí pro studenty. Vědomí, že násilí neřeší žádný problém, ale pouze věci zhorší, může být rozhodující pro prevenci školních tragédií.²⁶

²⁵ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. st. 31-33. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

²⁶ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. st. 32. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

Fakta o školních útočnících²⁷

- 1- útok byl předem naplánován: 95%
- 2- svým chováním doslova volali o pomoc: 93%
- 3- řekli předem někomu jinému o svém plánu: 81%
- 4- cítili se ohroženi, šikanováni: 71%
- 5- získali zbraň ve vlastním domě (nebo od známých): 68%
- 6- měli zkušenost s používáním zbraní: 63%
- 7- užívali drogy nebo alkohol: 23%

Graf 1. Fakta o školních útočnících (vlastní zpracování dle údajů z knihy Oldřicha Krulíka)

²⁷ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. st. 38. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

1.2.1 Školní útočníci

a) Masakr na University of Texas

Roku 1966 zaútočil student inženýrství na školu v Texasu. Do školy vtrhl vybaven několika puškami, brokovnicí a pistolemi. Celkem zabil 14 lidí a dalších 32 zranil. Mezi oběti patřila také útočnickova matka i manželka, které zabil ráno tentýž den. Vražedné řádění přerušil až jeden z policistů, který útočnicka zastřelil.²⁸

b) Masakr na Columbine High School

Jednou z nešťastných událostí, která zanechala hluboké jizvy v celé americké společnosti, byl školní masakr na střední škole Columbine v Coloradu. Jedná se o jeden z nejhorších případů školního vraždění v americké historii. Dva náctiletí studenti Dylan Klebold a Eric Harris se vydali 20. dubna roku 1999 na svou vražednou pouť. Oblečení v černých kabátech a se zbraněmi v rukou započali střelbu na své spolužáky a učitele. Útočníci měli kromě střelných zbraní připravené i bomby, které umístili ve školní jídelně. Ty však záhadně selhaly, a tak se oba pustili do ručního masakru. Útok započali krátce před polednem. Nejprve stříleli zvenku, poté se přesunuli dovnitř školy. Největší masakr však proběhl v knihovně, kde bylo v té době uvězněno 52 studentů, z toho deset bylo zastřeleno během sedmi minut. Následně se útočníci přesunuli do jídelny v marné snaze znovu odpálit bomby. Poté se vydali opět do knihovny a pokračovali se střílením. Je známo, že žádný z policistů se neodvážil vstoupit do školy v průběhu masakru. Útočníci si s policií pouze vyměnili pár kulek střelbou z oken. Počet obětí mohl být ještě mnohem větší, kdyby krátce po poledni neobrátili zbraň proti sobě a nezastřelili se. Dvojice celkem připravila o život 12 žáků a jednoho učitele. Dalších 20 osob bylo vážně zraněno.²⁹

Důvody, které vedly tyto dva studenty k ozbrojenému útoku, jsou různorodé. Z dostupných zdrojů je známo, že ani jeden z nich nebyl mezi žáky příliš oblíbený a často byli cílem šikany. Pojilo je sice přátelství, ale také silná nenávisť vůči lidem a okolnímu světu, kterou sdíleli na vlastních webových stránkách.

²⁸ *Osm největších školních masakrů*. G.cz [online]. [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <https://g.cz/8-nejvetsich-skolnich-masakru>

²⁹ History.com Editors. *Columbine Shooting*. HISTORY [online]. 2009: A&E Television Networks [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <https://www.history.com/topics/1990s/columbine-high-school-shootings>

Dvojice se rovněž několikrát dostala do sporu se zákonem za vloupání do zamčené dodávky a krádež počítačů. Zajímavé je, že při střelbě si útočníci vybírali převážně sportovce a věřící žáky. Jedné ze studentek byla před smrtí položena otázka, zda věří v Boha. Odpověď zněla ano a následovala smrtící střela. Je zřejmé, že ani datum masakru si útočníci nevybrali náhodou. V ten den bylo 110. výročí narození Adolfa Hitlera. Útok byl pečlivě předem naplánován. Bylo dokonce zjištěno, že mladíci se dostali ke zbraním díky jejich kamarádce, která jim zbraně obstarala. Údajně však neměla nejmenší tušení, co dvojice plánovala. Eric a Dylan po sobě zanechali mnoho informací dostupných v jejich osobním deníku. Měli pečlivě naplánováno, jak svůj čin provedou. Nezmínili však, proč to chtějí udělat. O jejich motivaci tedy můžeme jenom spekulovat. Mohly to zapříčinit špatné vztahy se spolužáky nebo jen samotná posedlost násilím.³⁰

c) Masakr v Erfurtu

Případ německého masakru se odehrál 26. dubna 2002 v městě Erfurt. Student Robert Steinhäuser údajně odešel toho dne do školy skládat maturitu. Rodiče však netušili, že jejich syn do školy nechodil už půl roku. Do školy vstoupil zcela nenápadně a zamířil na školní toalety, kde se zamaskoval a připravil si zbraně. Následně šel do jednotlivých tříd zabíjet. Celkem má na svědomí 16 mrtvých lidí. Po půlhodinovém vraždění se pak sám zastřelil. Jeho největší zálibou byly počítačové hry a heavy metal. Útočník se také zajímal o zbraně, a dokonce dvě legálně držel a pravidelně s nimi cvičil. Také nosil masku a černé oblečení. Zajímavé je, že i členové jeho oblíbené kapely Slipknot používají masky a sami svou hudbu vnímají jako pozitivní. Mohlo tedy jít o inspiraci a samotnou posedlost násilím. Také je známo, že mladík neměl příliš mnoho školních úspěchů. Ačkoli měl mnoho cílů, nedařilo se mu a ve škole byl často zesměšňován žáky.³¹

³⁰ Adam S. *Masakr na Columbine High School aneb den, kdy dvojice mladíků obrátila zbraně proti vlastním spolužákům*. Refresher [online]. 2016 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <https://refresher.cz/30791-Masakr-na-Columbine-High-School-aneb-den-kdy-dvojice-mladiku-obratila-zbrane-proti-vlastnim-spoluzakum?gdpr-accept=1>

³¹ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8 st. 44. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

d) Střelba ve Virginia Tech

Další případ amerického masakru se odehrál roku 2007 ve Virginii. Jihokorejský student Seung-Hoi Cho je pachatelem jednoho z nejbrutálnějších školních masakrů vůbec. Útočil dvakrát po sobě a během pár desítek minut postřílel 32 lidí a dalších 17 vážně zranil. Nakonec sám spáchal sebevraždu. Útočník trpěl poruchou pozornosti a v minulosti byl odsouzen za stalkování dvou žen. Nebyl však léčen ani vzat do vazby. Dokonce i přes odsouzení si mohl bez problémů a legálně opatřit dvě střelné zbraně.³²

e) Masakr v Sandy Hook

Bývalý student Adam Lanza zaútočil roku 2012 s profesionální útočnou puškou na základní školu v Sandy Hook. Nejprve ráno u sebe doma zabil vlastní matku a poté se vydal střílet do školy. Celkem má na svědomí 20 mrtvých dětí a 6 učitelů. Bezprostředně po svém činu se zastřelil. Počet obětí však mohl být ještě mnohem vyšší, kdyby útočník nepřehlédl některé skrývající se zaměstnance školy. Ti následně zavolali policii a varovali další učitele a děti ve třídách. Škola v Sandy Hook se na možný útok aktivního střelce cvičila předem.³³

f) Masakr na Oikosu

Roku 2012 rovněž postřílel bývalý student korejské křesťanské univerzity 7 lidí a další tři zranil. Vše se odehrálo na školní půdě. Útočník vpadl do třídy a nařídil žákům s namířenou zbraní, aby se postavili ke zdi a poté je jednoho po druhém zastřelil. Následně utekl oknem na parkoviště a ujel autem jedné z obětí. Policii se vzdal až po honičce u nedalekého supermarketu.³⁴

g) Střelba v Oregonu

Bývalý student Chris Harper Mercer vtrhl roku 2015 do jedné z tříd malé venkovské univerzity. Celkem zastřelil 9 lidí a dalších 7 vážně zranil. Zemřel až při přestřelce s policií. Útočník byl údajně fanouškem IRA a nacismu. Na internetu vedl diskuzi a radil několika lidem, aby následující den nechodili do školy. Někteří z reagujících ho

³² *Osm největších školních masakrů*. G.cz [online]. [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <https://g.cz/8-nejvetsich-skolnich-masakru>

³³ *Osm největších školních masakrů*. G.cz [online]. [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <https://g.cz/8-nejvetsich-skolnich-masakru>

³⁴ *Osm největších školních masakrů*. G.cz [online]. [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <https://g.cz/8-nejvetsich-skolnich-masakru>

v jeho plánech podporovali, a dokonce mu i radili, jak hrůzný čin provést co nejefektivněji.³⁵

Útoky byly ve většině případů spáchány mladými chlapci, ale existují i výjimky, kdy útočníkem byla dívka. Příkladem byl incident, který byl spáchán v roce 2001 ve škole ve Williamsport, kde střílela týraná dívka. Další případ se týkal šestnáctileté Brendy Spencer, která střílela 29. ledna roku 1979 v San Diegu. Útočnice v ten den nešla do školy a žáky, kteří přicházeli do školy, pouze pozorovala z okna přes ulici. Následně započala masakr střelbou z okna.³⁶ Pistoli dívce údajně věnoval vlastní otec, který ji mimo jiné i pravidelně znásilňoval. Masakr se odehrál před školou na otevřeném prostranství. Většina dětí se proto neměla kde schovat a začala se tlačit do školy. Velkou zásluhu při tom měl ředitel školy, který pohotově otevřel bránu do areálu školy a žáky kryl vlastním tělem. Sám za to zaplatil životem. Dále měla útočnice na svědomí smrt školníka, který se také aktivně zapojoval a pomáhal zraněným dětem do bezpečí. Z dětí nebylo zabito žádné, ale celkem 9 vážně zranila. Útok vzdala až po několika hodinách a byla zatčena policisty. Jako svůj hlavní motiv uvedla, že nemá ráda pondělí.³⁷

³⁵ *Osm největších školních masakrů*. G.cz [online]. [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <https://g.cz/8-nejvetsich-skolnich-masakru>

³⁶ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. st. 39. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

³⁷ MRÁZEK, Martin. *Brenda Spencer: Dívka, která rozpoutala masakr ve škole, protože neměla ráda pondělí*. Reflex [online]. 2018 [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/zajimavosti/88527/brenda-spencer-divka-ktera-rozpoutala-masakr-ve-skole-protoze-nemela-rada-pondeli.html>

1.2.2 Dospělí útočníci

Ostatní útočníci si vybírají školu jako prostředí vhodné k páčání násilí do určité míry zcela náhodou. Škola je pro ně pohodlným prostředím ke spáchání masového vraždění. Pro žáky, kteří páchali útoky na školu, se podařilo najít pár společných znaků, ale u cizích útočníků je to prakticky nemožné. Zde jsou uvedeny příklady útoků spáchaných cizí osobou.³⁹

a) Krveprolití v Clevelandu

Roku 1989 vystřelil Patrick Purdy na školním hřišti během pěti minut asi sto nábojů a zabil 5 dětí. Dalších 25 lidí vážně zranil, včetně jednoho dohlížejícího učitele. Oběti byli převážně uprchlíci z jihovýchodní Asie. Ihned po masakru se útočník sám zastřelil.⁴⁰

b) Střelba v Nickel Mines

Další nešťastná událost se stala v Nickel Mines v Pensylvánii, kde v říjnu roku 2006 útočil 32letý duševně nevyrovnaný Charles Carl Roberts, který pracoval jako řidič kamionu. Školu si vybral náhodou, zřejmě proto, že se nacházela v blízkosti jeho bydliště. Roberts dorazil do školy brzy ráno a jako rukojmí si vzal několik dívek (chlapce údajně nechal jít). Následně pět z nich zastřelil, dalších několik vážně zranil, a nakonec sám spáchal sebevraždu.⁴¹

³⁹ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. st. 51. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

⁴⁰ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. st. 53. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

⁴¹ KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. st. 55. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

1.2.3 Útoky v České republice

Do roku 1990 byly školní masakry chápány jako téma Spojených států amerických, kde byl zaznamenán historicky největší počet útoků na školách. Dnes jsou však útoky ve školách vzácně přítomny i v mnoha dalších zemích světa. Výjimkou není ani Česká republika, kde jsou například zaznamenány útoky ve Svitavách, v Rakovníku a ve Žďáru nad Sázavou.⁴²

Roku 2004 ve Svitavách napadl učeň středního odborného učiliště svého pedagoga. Šedesátiletý muž byl napaden při vyučování. Na následky bodného zranění cestou do nemocnice podlehl. Soud udělil mladíkovi devět let ve vězení.

Podobný příklad se stal například v rakovníckém gymnáziu, kde zaútočil roku 2012 čtrnáctiletý student na učitelku matematiky. Způsobil jí tím hlubokou bodnou ránu v zádech. Žena musela být v kritickém stavu letecky přepravena do nemocnice. K útoku došlo během přestávky, když se učitelka připravovala na další hodinu. Mladík byl zadržen policií, ale během výslechu se k ničemu nepřiznal. Podle všeho neměl s učitelkou nikdy žádný zásadní problém.⁴³

K dalšímu napadení došlo v říjnu roku 2014 ve Žďáru nad Sázavou, kde zaútočila na školu šestadvacetiletá žena z Ostravska. Útočnice napadla nožem dvě studentky a studenta, který jedné z nich přispěchal na pomoc. Následně utrpěl vážná zranění, kterým podlehl. Žena trpěla psychickými poruchami a již v minulosti se pokoušela o útok ve škole v Havířově, kde napadla nožem vychovatelku a jako rukojmí si vzala sedmiletou holčičku. Školu ve Žďáru nad Sázavou si zřejmě vybrala zcela náhodou.⁴⁴

⁴² KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8 st. 55-58. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>

⁴³ *Česká televize: ČT24* [online]. Středočeský kraj, 2012 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1137740-student-v-rakovniku-napadl-ucitelku-a-zpusobil-ji-tezka-zraneni>

⁴⁴ MIKULINCOVÁ, Hana. *Útočnice ve škole ve Žďáru nad Sázavou pobodala tři studenty, jeden zemřel*. IROZHLAS: ČTK [online]. 2014 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/regiony/utocnice-ve-skole-ve-zdaru-nad-sazavou-pobodala-tri-studenty-jeden-zemrel_201410142104_mtaborska

Útoky jsou pro školy vždy velice fatální a ve většině případů přináší oběti na životech nebo vážná zranění studentů a pedagogů. Důležité je především to, jak škola dokáže vnímat a vyhodnocovat hrozby. Pokud nejsou školská zařízení nijak připravena, pravděpodobně nebudou schopna ani možný útok eliminovat.⁴⁵

⁴⁵ SLADKÝ, Libor. Metodika pro aplikaci nové technické normy. ČSN 73 4400 „Prevence kriminality-řízení bezpečnosti při plánování, realizaci a užívání škol a školských zařízení“ do praxe: (zkrácená verze). Praha: Asociace bezpečná škola, 2017, s.7

1.3 Způsoby zabezpečení

Andor Šándor ve své knize *Jak přežít teroristický útok* říká, že Česká republika sice patří mezi deset nejbezpečnějších zemí na světě, ale může být jen otázkou času, kdy se něco stane.⁴⁶ Vzhledem k rostoucímu počtu útoků ve školách je nezbytné vytvořit komplexní doporučení ke zlepšení bezpečnosti ve školách a školských zařízeních. Nikdy nelze dosáhnout stoprocentní kontroly, avšak je možné ji alespoň posílit následujícími způsoby a prevencemi. Cílem je především zajistit fyzickou i psychickou bezpečnost dětí, žáků a studentů.⁴⁷

1.3.1 Kamerové systémy

Moderní kamery snadno dokážou rozeznat neautorizovaný vstup a tím mohou zajistit včasnou detekci. Kamerový systém, jako jedno z nejvyužívanějších technických opatření, by tedy neměl chybět především u hlavního vstupu do školy, který by měl podléhat nejvyšší kontrole kvůli zvýšenému počtu procházejících. Riziková doba je mezi půl sedmou a osmou hodinou ráno, kdy žáci, vyučující a popřípadě i rodiče vstupují do objektu školy. Většina útoků se odehrála právě v tuto dobu, která bývá nejsložitější na kontrolování vzhledem k počtu osob. Bezpečnostní kamery je třeba dále umístit do prostorů, kde se žáci zdržují delší dobu a ve větším počtu. Takovým místem je například šatna, hřiště nebo jídelna. Útočník si většinou vybírá právě tato místa, neboť má možnost dostat se k více obětem najednou. V neposlední řadě podléhá kamerovému systému i parkoviště a vedlejší vchody do budovy.⁴⁸

1.3.2 Personální opatření

Ve všech prostorách školy by měl panovat nepřetržitý kontrolní řád nad žáky. Ten platí od jejich příchodu do školy po celý den až do doby, než žáci školu nebo vyučování opustí. Je proto nezbytné určit dohledovou službu pedagogických pracovníků, tedy kdy a kde bude pedagog hlídat. Hlídané musí být prostory každodenního pohybu žáků (chodby,

⁴⁶ ŠÁNDOR, Andor. *Jak přežít nejen teroristický útok: příručka pro každého*. Praha: Autreo, 2017. ISBN 978-80-906845-0-8. st. 9

⁴⁷ *Deset doporučení ke zlepšení bezpečnosti*. Security [online]. 2015 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <https://www.securitymagazin.cz/security/deset-doporuceni-k-zlepseni-bezpecnosti-skol-1404043809.html>

⁴⁸ *Deset doporučení ke zlepšení bezpečnosti*. Security [online]. 2015 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <https://www.securitymagazin.cz/security/deset-doporuceni-k-zlepseni-bezpecnosti-skol-1404043809.html>

šatna aj.), a to nejen o přestávkách. V případě, že dohlížející pedagog chybí, školní personál se musí domluvit na záskoku. V případě předem avizovaného nebezpečí mají školy právo požádat o spolupráci městskou nebo státní policii a posílit tak ostrahu školní budovy.⁴⁹

Dále je potřeba, aby ve školách byl přítomen pracovník, který bude dohlížet ve vrátnici (vrátný). Ten by měl být zdravotně i psychicky schopný správně vykonávat svou funkci. Pro svou bezpečnostní činnost by měl být náležitě kvalifikován, minimálně se musí dobře orientovat v systému bezpečnostních opatření a jeho dodržování musí striktně vyžadovat a kontrolovat.⁵⁰

1.3.3 Autorizace a čipové karty

Vstup do škol by měl v dnešní době podléhat přísné kontrole. Ačkoli se jedná o náročný cíl, školy by neměly (většinou vlivem neznalostí) rezignovat.

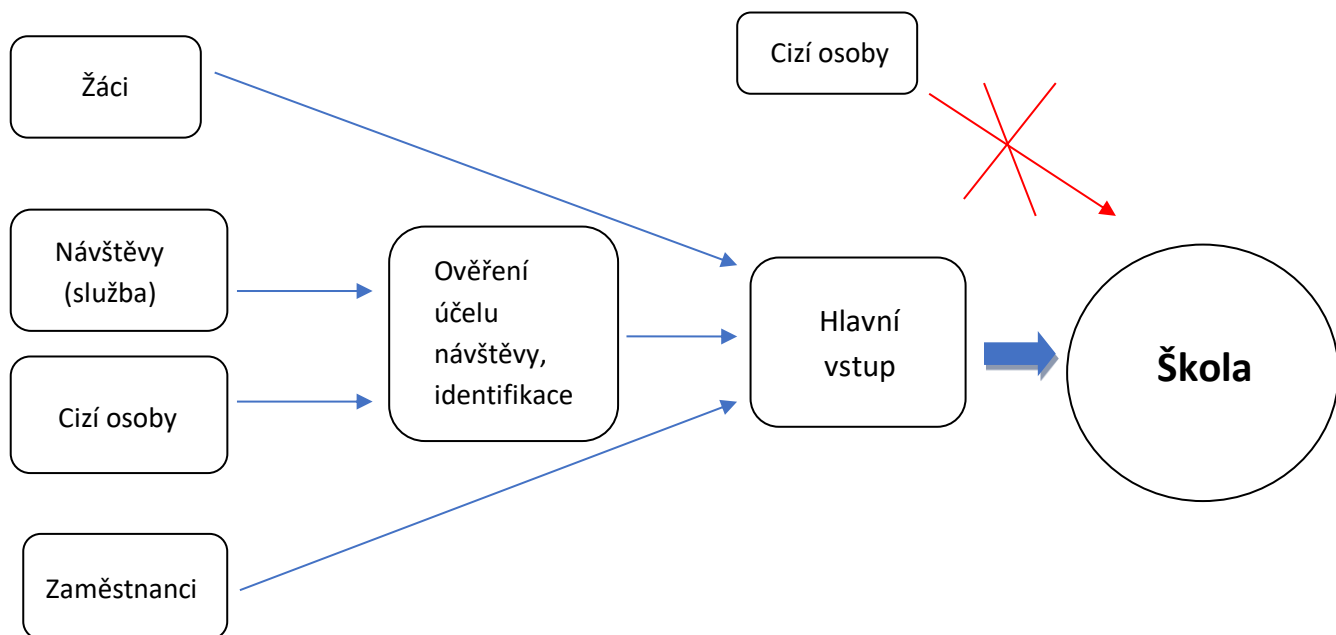
Jedním z účinných způsobů zabezpečení je systém čipů a autorizace při vstupu do objektu. Autorizace hraje primární roli zejména při ranním příchodu žáků do školy. Každý žák vlastní čipovou kartu, po jejímž přiložení mu je umožněn volný vstup, a to pouze hlavním vchodem. Ten by měl být vždy uzavřený. Je vhodné stanovit režim, kdy žáci a zaměstnanci vstupují do školy. Jejich průchod by měl být umožněn až po čipové kontrole, a to ve stanovenou dobu (například mezi 7:00-8:00). Mimo stanovené doby je pak nutno použít zvonek a autorizovat se u vrátného. Také je vhodné označení dospělých osob pohybujících se v objektu školy (například visačkou) a tím zviditelnit vyjádření jejich oprávněnosti pohybu ve škole. Dospělí bez jakéhokoli označení tak mohou být snadno identifikováni a včas konfrontováni.⁵¹

⁴⁹ MŠMT. *Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních: Minimální standard bezpečnosti* [online]. 2015 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

⁵⁰ HASTÍK, Jakub. *Způsoby zabezpečení škol v USA a Evropě a jejich aplikace*. 2016. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta aplikované informatiky. Vedoucí práce Ing. Rudolf Drga, Ph.D.

⁵⁰ *Konference bezpečná škola 2016, NTK Praha 6 - Dejvice* [online]. Národní technická knihovna, 2016 [cit. 2019-03-20]. Sborník. Dostupné z: www.bezpecnaskola2016.cz

⁵¹ *Deset doporučení ke zlepšení bezpečnosti*. Security [online]. 2015 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <https://www.securitymagazin.cz/security/deset-doporuceni-k-zlepseni-bezpecnosti-skol-1404043809.html>

Obr. 2. Znárodnění zabezpečení vstupu pomocí diagramu.⁵²

Vpuštění cizích osob do prostor školy by mělo být umožněno až po jejich identifikaci a ověření účelu vstupu do budovy (například doprovod dítěte, návštěva pedagoga či ředitele školy apod.). To samé platí v případě vjezdu cizího vozidla do areálu školy (užitečnou roli hraje závor). Podle zákona č. 151/2004 Sb. škola může sama stanovit podmínky, které musí cizí osoba splnit, aby jí byl umožněn vstup do školy. Může například po cizí osobě požadovat zapsání do knihy příchodů. Pokud tato osoba odmítne splnit podmínky pro vstup do areálu školy, lze ji odtud vykázat. Nelze však vyloučit, že bude reagovat agresivně a dožadovat se opětovného vstupu. V případě neuposlechnutí pokynu školy a agresivního chování je třeba kontaktovat Policii České republiky, jejíž příslušníci mají oprávnění požádat cizí osobu o prokázání totožnosti.⁵³

⁵² HASTÍK, Jakub. *Způsoby zabezpečení škol v USA a Evropě a jejich aplikace*. 2016. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta aplikované informatiky. Vedoucí práce Ing. Rudolf Drga, Ph.D.

⁵³ MŠMT. *Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních: Minimální standard bezpečnosti* [online]. 2015 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

1.3.4 Evakuační plán

Evakuaci lze definovat jako přemístění osob z oblasti nebo objektu, kde hrozí nebezpečí, do bezpečí. V případě nutnosti akutního přemístění osob ve škole se jedná o tzv. krátkodobou evakuaci. Ze všeho nejdůležitější je především nácvik samotné evakuace, který by se měl ve školách provádět minimálně jednou ročně.

Při evakuaci je nutné postupovat podle zpracovaného evakuačního plánu a dodržovat pokyny pověřené osoby. Součástí evakuačního plánu by měly být trasy, kudy evakuovat (například do dvora školy). Únikové cesty by měly být vždy zřetelně označeny a osvětleny. Důležité je především zachování volné průchodnosti těchto cest. Směřuje-li například úniková cesta přes schodiště nebo chodbu, je potřeba odklidit všechny předměty bránící v úniku. K účelům evakuace je důležitý výběr a údržba určité místnosti, která může posloužit k přesunu většího počtu žáků. Ideální jsou zadní a méně frekventované prostory, které samy o sobě zvyšují bezpečnost a úspěch evakuace. V případě aktivního střelce nebo odložení podezřelých předmětů (výbušnina) je zapotřebí mít ve škole bezpečné zázemí, kam lze schovat žáky do příjezdu policie a jiných bezpečnostních složek. Takovou místností může být například tělocvična, která dokáže pojmout hodně osob.⁵⁴

Evakuaci je nutné provést až poté, co je zřejmé, že nebezpečí (útočník, bomba atd.) v budově školy skutečně je. Nikdy nelze vyloučit, že se útočník bude pouze snažit falešnou hrozbou vylákat osoby z objektu ven na místa, kde se mu bude lépe útočit. Toto se může týkat například výhružek o bombovém výbuchu. („V budově jsem umístil bombu, za půl hodiny vybuchne.“) O jaký typ výhružky se jedná, může pomoci rozhodnout vlastní kvalitní bezpečnostní systém v budově. Pokud je systém účinný, umístění bomby může být pro cizí osobu mnohem složitější než v případě neexistujícího bezpečnostních opatření.⁵⁵

Pokud k evakuaci dojde, je žádoucí zachovat klid a snažit se co nejrychleji dovést všechny přítomné do bezpečí. Vše by mělo proběhnout rychle a tiše. Není dobré na sebe upoutávat pozornost (například podpatky, rychlý běh), může tím být ohrožena celá skupina.

⁵⁴ *Evakuace* [online]. 2018 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <http://krizport.firebrno.cz/navody/evakuace>

⁵⁵ ŠÁNDOR, Andor. *Jak přežít nejen teroristický útok: příručka pro každého*. Praha: Autreo, 2017. [ISBN 978-80-906845-0-8](#). st. 12-13

Pověřená osoba by měla v dané situaci rozdat žákům úkoly, například k utvoření dvojic, a určit, kdo z žáků půjde první a kdo poslední. Tím dosáhne pověřená osoba lepšího přehledu při evakuaci. Po shromáždění na místě předem určeném k evakuaci je potřeba se zaevidovat, aby záchranáři nepátrali zbytečně.⁵⁶

1.3.5 Prostorová a organizačně-technická opatření

Je důležité, aby žáci a školní pracovníci byli předem seznámeni s pravidly – kdo, kdy a za jakých podmínek smí užívat vedlejší vchody a prostory ve škole. Cílem je zabránit neoprávněné osobě (útočnickovi) vstup do objektu, popřípadě průchod pod záminkou spolu s oprávněnou osobou. Pro všechny žáky, studenty a veřejnost je stanoven a využíván pouze hlavní vchod, který je kontrolován (monitorován). Vedlejší vchody do budovy by měly být trvale uzamčeny a využívány pouze školními pracovníky. Ti mají tendenci na zamykání dveří zapomínat, proto je dobré opatřit dveře s kulatou klikou. Okna musí být rovněž zabezpečena, a bránit tak vniknutí cizí osoby. Vstupy do dalších prostor (školní zahrada, školní dvůr, sklep apod.) areálu školy by měly být rovněž uzamykatelné a neoprávněným osobám nepřístupné. Výjimkou mohou být specifické, zvláště provozní případy (revize, kontroly, stavební úpravy apod.). Škola by měla vždy na začátku, v průběhu a na konci dne vstupy zabezpečit. To se netýká únikových cest, které musí být volné a nesmí bránit úniku osob v případě hrozícího nebezpečí. V celém školním areálu by nemělo chybět funkční venkovní osvětlení, a to především u přístupových cest. Ideální je osvětlení ovládané pohybovým čidlem, které by mělo být zapnuto i v době mimo provoz školy.⁵⁷

1.3.6 Zvýšení bezpečnostního povědomí

Krizové situace mohou být velmi stresující, obzvlášť v přítomnosti dětí. Důležitá je proto příprava a průběžné posilování bezpečnostního povědomí (tzv. security awareness), což může mít zásadní vliv na správné rozhodování. Je potřeba pravidelně kontrolovat funkčnost bezpečnostního systému, školit žáky i školní pracovníky a také pracovat jak s psychologickou přípravou, tak s nácvikem postupů při krizových situacích (například

⁵⁶ ŠÁNDOR, Andor. *Jak přežít nejen teroristický útok: příručka pro každého*. Praha: Autreo, 2017. ISBN 978-80-906845-0-8. st. 17-22

⁵⁷ MŠMT. *Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních: Minimální standard bezpečnosti* [online]. 2015 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

evakuace). Školní pracovníci, a především vedení školy, budou při krizové situaci v roli koordinátorů a žáci od nich budou očekávat kontrolu nad celou situací a také pokyny, které následně povedou ke zmírnění dopadu události.⁵⁸ V každé škole je proto dobré určit alespoň jednu osobu, která bude odpovídat za bezpečnost budovy a všech lidí v ní přítomných. Nejvhodnější je zástupce ředitele nebo jiná zkušená osoba, která je vyškolená pro tuto roli a je schopna ji vykonávat v souladu se svou pracovní náplní. Pokud to je možné, může být role bezpečnostního pracovníka stanovena jako samostatná pracovní pozice – například v USA je ve většině škol zaměstnán policista. Ředitel (nebo jiná pověřená osoba) by měl být schopen identifikovat veškeré možné hrozby (bombový útok, útočník v budově apod.) a stanovit základní postupy, jak jim čelit.⁵⁹ Pro jednotlivé hrozby by mělo být určeno heslo, které bude vyhlášeno do školního rozhlasu. Důležité je nevyvolávat zbytečnou paniku a vybrat heslo, které žáky ani ostatní přítomné osoby zbytečně nerozruší (například „dnes se v jídelně nevaří“). Pověřené osoby budou okamžitě vědět, co heslo znamená a jak se mají v dané situaci zachovat. V tu dobu bude hrát velkou roli způsob komunikace pověřených osob směrem k žákům.

V rámci zvýšení bezpečnostního povědomí lze ve školách minimálně jednou ročně uskutečnit „den bezpečnosti“, který se bude zaměřovat právě na zmíněné postupy při krizových situacích. V rámci programu mohou být zahrnuty nácviky krizových postupů, komunikace, sebeobrany aj. Cvičení může být sestaveno ve spolupráci s bezpečnostními odborníky a složkami integrovaného záchranného systému. Dále je žádoucí uskutečnit cvičení i pro vedení školy a vybrané zaměstnance zaměřené na koordinaci postupu bezprostředně po dané krizové situaci. To lze kombinovat s povinným požárním cvičením, což povede ke zvýšení efektivity. V neposlední řadě je vhodné zahrnout téma bezpečnosti přímo do vyučovacích hodin. Tím dojde k posílení a uchování povědomí žáků o bezpečnostních rizicích a prevenci.⁶⁰

⁵⁸ *Deset doporučení ke zlepšení bezpečnosti*. Security [online]. 2015 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <https://www.securitymagazin.cz/security/deset-doporuceni-k-zlepseni-bezpecnosti-skol-1404043809.html>

⁵⁹ ŠÁNDOR, Andor. *Jak přežít nejen teroristický útok: příručka pro každého*. Praha: Autreo, 2017. ISBN 978-80-906845-0-8. st. 15-20

⁶⁰ *Deset doporučení ke zlepšení bezpečnosti*. Security [online]. 2015 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <https://www.securitymagazin.cz/security/deset-doporuceni-k-zlepseni-bezpecnosti-skol-1404043809.html>

2. Praktická část

Dle rozsahu bakalářské práce a po domluvě s vedoucím práce byly vybrány čtyři reprezentativní školy a následně byl uskutečněn rozhovor s jedním učitelem z každé školy. První dva respondenti jsou ze škol, které se nachází v Českých Budějovicích, další dva respondenti pracují ve školách v Příbrami. Na základě domluvy s respondenty byly pořízeny audio záznamy jednotlivých rozhovorů a následně byl proveden přepis odpovědí. Všechny odpovědi jsou uvedeny anonymně v rámci poskytnutí informací o školách a jejich současném stavu zabezpečení.

S přihlédnutím ke zjištěným bezpečnostním informacím o školách autorka následně provede analýzu a přidá vlastní zhodnocení současného stavu zabezpečení v těchto čtyřech školách. V rozhovorech se autorka rovněž zaměří na názory respondentů v dané problematice.

2.1 Rozhovor 1

Rozhovor byl pořízen s učitelem gymnázia v Českých Budějovicích dne 4. 3. 2019.

Máte ve škole kamerový systém?

Nemáme.

Provádíte nácvik evakuace?

Už dlouho jsme ji neprováděli, ale víme, jak se dělá.

Máte čipové karty nebo vrátného?

Vrátného nemáme, ale máme čipy, které slouží ke vstupu do budovy školy. U nás ve škole máme dvouvchodový systém. Žákům je však přístupný pouze jeden vchod. Učitelé mohou používat oba dva.

Považujete tyto způsoby zabezpečení za dostatečné?

Myslím, že kdyby někdo opravdu chtěl, tak se k nám dostane. Nicméně to musí být pro nechtěné návštěvníky alespoň odstrašující, že tu nějaké zabezpečení máme.

Když si představíte ideální školu, jak by mohla být zabezpečená?

Ideální by bylo zkombinovat naše současné zabezpečení s lidským faktorem. A to by mohl být právě ten vrátný. Dále bych umístil kamery ke vchodům a tím monitoroval přístup do budovy. To si myslím, že by bylo dobré.

Považujete zabezpečení ve školách v České republice za dostatečné? Co se vám líbí a co naopak ne?

Když pomínu kamerový systém, který je dle mého názoru trochu diskutabilní, i když některé školy ho mají, tak si myslím, že je to prozatím dostačující.

Jsou vaši žáci nějakým způsobem vzdělávání ohledně bezpečnosti? Pořádáte například besedy s policistou nebo s jinou bezpečnostní složkou?

V některých vybraných ročnících tyto besedy probíhají. Jsou pořádány vždy v rámci určitého předmětu, například občanské výchovy.

Je bezpečnostně školen i ostatní personál? (například uklízečka, školník)

Ano, všichni zaměstnanci musí projít školením. Cyklus školení je, myslím, každé dva roky.

Máte nějakou zkušenost s útokem či narušením bezpečí ve vaší škole?

Už dlouhou dobu jsme žádné narušení neměli. Ale tenkrát, když jsme ještě neměli systém online čipů, tak jsme tu narušení měli.

Můžu se zeptat, o co přesně šlo?

Byla to krádež nějaké audiovizuální techniky.

Takže nikdo nebyl napaden?

Ne, šlo pouze o odcizení majetku školy.

Víte o nějakém příkladu útoku ze světa?

Občas se o něčem doslechnu ve sdělovacích prostředcích. Vím, že hodně útoků ve školách bylo v USA a v NSR. Co se týče České republiky, tak vím o útoku ve Žďáru nad Sázavou, kde byl zabit student.

Kdyby došlo ke vniknutí ozbrojeného útočníka do školy, věděli byste, jak se v takové situaci zachovat?

Ano, tuším. U nás totiž probíhal dobrovolný program, který organizoval Jihočeský krajský úřad. Toto dobrovolné školení jsem společně s panem ředitelem absolvoval. Snažili se nás tam připravit na to, jak se chovat, když by se dostal narušitel do školy, také kam se uchýlit, jak reagovat atd. Bylo to uskutečněno bezprostředně po těch událostech, které se tu odehrály, tuším právě ve Žďáru nad Sázavou. Dále bylo ponecháno na školách, aby se rozhodly, jestli budou aktivněji vstupovat do tohoto dobrovolného programu. My jsme se nijak aktivněji nepřihlašovali, zůstali jsme jen u toho proškolení, po kterém jsme se vrátili do školy a proškolili i ostatní vyučující.

Věděli by to i vaši ostatní spolupracovníci?

Nevím, jestli by si vzpomněli. Každopádně byli také proškoleni a podrobně seznámeni s tím, co dělat, kdyby se něco přihodilo.

2.2 Rozhovor 2

Rozhovor byl pořízen s učitelem na základní škole v Českých Budějovicích dne 3. 3. 2019.

Máte ve škole kamerový systém?

Nemáme a ani o něm zatím neuvažujeme.

Provádíte nácvik evakuace?

Provádíme ji jednou ročně. Vždy stopujeme čas a vyhodnocujeme celkový průběh evakuace.

Máte čipové karty nebo vrátného?

Čipové karty nemáme. Bezpečnost je u nás řešena následovně. Ráno se otevřou vchody do budovy za přítomnosti dozorů. To znamená, že kdokoli z příchozích musí projít přes dozor, který se ho zeptá, za kým jde. Přes den jsou pak dveře pro veřejnost zamčené a návštěvy musí zvonit na zvonek. V kanceláři máme display, kde vidíme návštěvníky, kteří se musí ohlásit, kam jdou a za kým. Takže něco na principu vrátného tady máme.

Považujete tyto způsoby zabezpečení za dostatečné?

Ano, myslím, že je to dostačující.

Když si představíte ideální školu, jak by mohla být zabezpečená?

Myslím si, že ideální zabezpečení by byl systém čipových karet, který by zaznamenával příchody a odchody.

Považujete zabezpečení ve školách v České republice za dostatečné? Co se vám líbí a co naopak ne?

Myslím, že je to dost individuální, neboť každá škola je jiná. U nás je hlavní problém to, že máme hodně vstupů a jsme velká škola. Když si představím menší školu s jedním vstupem, tak si myslím, že by se dala i mnohem snáze uhlídat. Tomu by pak odpovídal i systém zabezpečení.

Jsou vaši žáci nějakým způsobem vzdělávání ohledně bezpečnosti? Pořádáte například besedy s policistou nebo s jinou bezpečnostní složkou?

Ano, pravidelně k nám chodí policisté a častým tématem je právě bezpečnost nebo šikana. Pro každý ročník vždy připadá jiné téma.

Je bezpečnostně školen i ostatní personál? (například uklízečka, školník)

Ano, všichni zaměstnanci musí projít školením a musí vědět, jak se chovat, kdy zamykat a kódovat. Naše dolní prostory jsou totiž všechny kódované. Učitelé jsou navíc vyškoleni, jak se zachovat, kdyby k nám do školy přišel například terorista.

Máte nějakou zkušenost s útokem či narušením bezpečí ve vaší škole?

Já osobně takovou zkušenost nemám. Ale byl tady případ, kdy k nám přišel například rozzlobený tatínek a fyzicky napadl učitelku. Naštěstí nedošlo ke zranění. Bylo to vyloženež jen kvůli prospěchu určitého žáka.

Víte o nějakém příkladu útoku ze světa?

Ano, vzpomenu si. První mě napadají ozbrojené útoky v Americe, kdy si žáci přinesli do školy zbraně. Dále vím o jedné události, která se stala, tuším, v Afghánistánu, kde byli drženi rukojmí v tělocvičně. Příkladů je rozhodně spousta. Myslím, že České republiky se to v tak velkém rozsahu zatím netýká.

Kdyby došlo ke vniknutí ozbrojeného útočníka do školy, věděli byste, jak se v takové situaci zachovat?

Jsme na to vyškoleni, takže ano. S kolegy máme smluvený signál, který je tajný a nesmím ho říci. Ten by se v případě ohrožení ozval do rozhlasu. Pro nás je to okamžitě znamení, že je něco v nepořádku nebo že se po škole pohybuje terorista. V tom okamžiku jsme povinni se zabarikádovat ve třídě, v žádném případě neotevírat dveře a vyčkat.

Věděli by to i vaši ostatní spolupracovníci?

Měli by, každý z nás prošel školením.

2.3 Rozhovor 3

Rozhovor byl pořizen s učitelem střední školy v Příbrami dne 26. 3 2019.

Máte ve škole kamerový systém?

Ano, máme. Uvnitř školy máme jednu kameru, která se nachází v šatně. Další dvě kamery jsou umístěny před hlavním vchodem a jedna je umístěna za školou. Tyto kamery slouží především vrátnému, aby mohl monitorovat příchody.

Provádíte nácvik evakuace?

Ano, pravidelně každý rok na začátku školního roku.

Máte čipové karty nebo vrátného?

Máme vrátného i čipové karty. Každý student vlastní čipovou kartu, která mu umožňuje vstup do budovy.

Považujete tyto způsoby zabezpečení za dostatečné?

Myslím, že je to maximum, co můžeme udělat.

Když si představíte ideální školu, jak by mohla být zabezpečená?

Ideální by bylo, kdyby byl u každého vchodu samostatný vrátný, ale to není úplně reálné. Nebo by mohly být příchody do školy umožněny jen skrz jeden centrální vchod, který by byl hlídáný, ale to by asi nebylo příliš komfortní.

Považujete zabezpečení ve školách za dostatečné? Co se vám líbí a co naopak ne?

Vím, že jsou vyhlášeny nejrůznější opatření pro školy. Ačkoli je předpisů spousta, tak záleží jen na školách, jakou si udělají prevenci a nikdy to nemůže být zcela stoprocentní.

Jsou vaši žáci nějakým způsobem vzdělávání ohledně bezpečnosti? Pořádáte například besedy s policistou nebo s jinou bezpečnostní složkou?

Ano, máme v rámci prevence tzv. bezpečnostní dny. Většinou k nám chodí policisté a proškolují studenty. Ale přímo cvičení, jak se chovat, kdyby se dostal útočník do školy, jsme tu ještě neměli.

Je bezpečnostně školen i ostatní personál? (například uklízečka, školník)

Ano, je to součástí náplně jejich práce. Teď máme nově zaveden systém kódování, ale to smí dělat jen určité osoby (například vrátný).

Máte nějakou zkušenost s útokem či narušením bezpečí ve vaší škole?

Bylo tu pár případů ohledně krádeže majetku. S narušením bezpečí jsme se setkali jen jednou, když k nám do školy přišel anonymní dopis s výhružkami. Také k nám hodně často chodí policisté kvůli záznamům z kamer před vchodem. Ale to se stává, jenom když řeší nějaké případy zvenku, které se odehrávají většinou v noci a nás se přímo netýkají.

Víte o nějakém příkladu útoku ze světa?

Ano, díky zprávám často slýchám o útocích na školy v Americe. U nás tenkrát došlo k útoku ve Žďáru nad Sázavou.

Kdyby došlo ke vniknutí ozbrojeného útočníka do školy, věděli byste, jak se v takové situaci zachovat?

No, přiznám se, že něco jiného je teorie a něco jiného je praxe. Kdyby k nám vniknul ozbrojený útočník, tak bychom museli pomocí rozhlasu informovat třídy o nebezpečí. Dále bych musel postupovat tak, jak máme nařízeno. To znamená zabarikádovat se ve třídách a nevycházet. Následně bych zavolal policii a informoval ji. Kdyby však taková situace nastala, tak by bylo, podle mého názoru, nejlepší utéct.

Věděli by to i vaši ostatní spolupracovníci?

Věřím, že ano.

2.4 Rozhovor 4

Rozhovor byl pořázen s učitelem střední školy v Příbrami dne 26. 3. 2019.

Máte ve škole kamerový systém?

Ano, máme celkem šestnáct kamer. Většina z nich je umístěna na veřejně přístupných místech. Dokonce snímáme i okolí budovy, abychom věděli, co se odehrává v době, kdy je škola zavřená. Takže venku máme celkem tři kamery a uvnitř školy třináct kamer.

Provádíte nácvik evakuace?

Ano, zrovna nedávno jsme ji plánovaně provedli s určitým časovým limitem a s pověřenou osobou. Přemýšlel jsem, že bychom mohli někdy uskutečnit neplánovanou evakuaci a překvapit tím studenty.

Máte čipové karty nebo vrátného?

Máme nově čipové karty i vrátného. Díky čipovým kartám máme navíc v online systému přehled, jestli žáci dodržují školní docházku.

Považujete tyto způsoby zabezpečení za dostatečné?

Když jsem před třiceti lety nastoupil sem k nám do školy, tak tu bylo všechno otevřené a nezabezpečené. Každopádně musíme jít s dobou, takže naše zabezpečení momentálně považuji za dostačující.

Když si představíte ideální školu, jak by mohla být zabezpečená?

Myslím, že by mohla být zabezpečena stejně, jako je ta naše.

Považujete zabezpečení ve školách v České republice za dostatečné? Co se vám líbí a co naopak ne?

Doporučení, které je nyní stanoveno pro školy, se mi celkem zamlouvá. U nás ve škole jsme ho převzali, myslím, velmi zodpovědně.

Jsou vaši žáci nějakým způsobem vzdělávání ohledně bezpečnosti? Pořádáte například besedy s policistou nebo s jinou bezpečnostní složkou?

Ano, před měsícem jsme měli pro první ročníky bezpečnostní školení přímo od policie. Také občas pořádáme přednášky například o drogové závislosti.

Je bezpečnostně školen i ostatní personál? (například uklízečka, školník)

Ano, musíme se držet provozního řádu. Máme spojené tři budovy a každá budova má nějaký vlastní režim, který musí všichni zaměstnanci dodržovat.

Máte nějakou zkušenost s útokem či narušením bezpečí ve vaší škole?

Když pominu jednu krádež, tak jsme tu dříve měli incident s bezdomovcem, který se dostal v časných ranních hodinách do školy a obtěžoval studentky. Po této události jsem nechal zavést čipový systém. Dokonce jsme tu měli případ, kdy se student zamiloval do jedné naší učitelky. Ta mu ale lásku neopětovala a byla shozena ze schodů. Tento případ musel skončit u soudu.

Víte o nějakém příkladu útoku ze světa?

Asi si nevzpomenu. Jen vím, že došlo k ubodání žáka ve Žďáru nad Sázavou.

Kdyby došlo ke vniknutí ozbrojeného útočnicka do školy, věděl byste, jak se v takové situaci zachovat?

Asi ano. Byl jsem celkem na dvou školeních, takže bych měl vědět, jak se zachovat. Také samozřejmě záleží, jakou by měl útočník zbraň a jaký by byl jeho motiv. Myslím, že je celkově velmi náročné připravit se na takovou situaci. Když by k tomu došlo, tak bych musel urychleně informovat ostatní učitele pomocí rozhlasu a začít s evakuací.

Věděli by to i vaši ostatní spolupracovníci?

Myslím, že ano.

3. Diskuze

Dle získaných informací o bezpečnosti autorka uvádí závěrečné zhodnocení výsledků o stavu zabezpečení zkoumaných čtyř škol.

Tři ze čtyř dotázaných škol pravidelně provádí cvičnou evakuaci s ohledem na časový limit a vyhodnocují její celkový průběh. Dvě ze čtyř dotázaných škol nemají kamerový systém a ani se k němu příliš nehlásí. Třem ze čtyř škol se osvědčil systém čipových karet. Dále bylo zjištěno, že všichni respondenti byli seznámeni s bezpečnostními pokyny v jejich školách a všichni prošli určitým bezpečnostním školením. Všichni respondenti by po teoretické stránce věděli, jak se zachovat při střetu s ozbrojeným útočником. Všichni respondenti si rovněž myslí, že by i ostatní pedagogové věděli, jak se zachovat v takové situaci. Respondenti však byli toho názoru, že nelze stoprocentně zabránit útočnikovi přístup do školy a k potenciálním obětem. To ale nic nemění na tom, že je třeba udělat maximum pro bezpečnost žáků a pedagogů. Když dojde k útoku ozbrojeného útočnika, záleží už jen na škole, jak si v takové situaci poradí. Zde by měla platit metoda USB, která v rozhovoru zazněla. Většina respondentů by se při střetu s ozbrojeným útočником zabarikádovala ve třídě. Jak zmínil jeden z respondentů – teorie vždy předchází praxi.

Autorka je toho názoru, že pouhé teoretické školení nestačí, a proto by učitelé i žáci měli provádět aktivní cvičení a trénovat na případný střet s ozbrojeným útočником. Přesto všechny zkoumané školy pravidelně pořádají besedy s bezpečnostní složkou nebo se jinak podílejí na bezpečnostním vzdělávání žáků. Zajímavé je, že tři ze čtyř dotázaných si při otázce na minulé školní útoky ve školách vzpomněli na událost ve Žďáru nad Sázavou. Je zcela jasné, že tento incident hluboce otrásl nejen učitelským sborem z oné školy ve Žďáru nad Sázavou, ale i ostatními pedagogy z celé České republiky. Po této nešťastné události platí pro školy v České republice doporučení o bezpečnosti. S tímto doporučením všichni respondenti sympatizují. Podle uvedených odpovědí však mají maximální bezpečnostní opatření jen dvě ze čtyř dotázaných škol. S přímým útokem na školu se nesetkal žádný z dotazovaných, ale můžeme si povšimnout pokusu o útok studenta na učitelku v rozhovoru 4. Z rozhovoru 3 se také dozvídáme o hrozbě provedené skrze anonymní dopis. Co se týče otázky na zahraniční útoky, tak tři z respondentů měli přehled o zvýšeném počtu útoků na školy v USA. Všichni respondenti jsou relativně

spokojeni se současným stavem jejich zabezpečení ve škole, ale zároveň by tři z nich byli pro drobné úpravy v jejich bezpečnostním systému.

Všechny rozhovory byly pořizeny přímo ve školách. Autorka se při příchodu do škol vžila do role potencionálního útočníka a zkoumala, jak snadno se dostane do každé z nich. Výsledek nebyl příliš kladný. Jen jedna škola umožnila autorce vstup až po zvonění a autorizaci u vrátného, který si ihned všiml, že do školy přišel někdo cizí. Ostatní školy umožnily autorce zcela otevřený vstup bez povšimnutí nebo udání důvodu o příchodu.

Autorka je toho názoru, že školy jsou ochotné zvýšit svá bezpečnostní opatření víceméně až po nějaké nepříjemné události, která se ve škole přihodí (viz rozhovor 4). Do té doby, než se něco stane, mají k vlastnímu zabezpečení spíše neutrální postoj.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zkoumat problematiku bezpečnosti ve školách v České republice. Autorka uskutečnila rozhovory, provedla jejich analýzu a přidala vlastní zhodnocení současného stavu zabezpečení ve školách. Tím byl splněn hlavní cíl této bakalářské práce. Dílčím cílem této bakalářské práce bylo prezentovat názory pedagogických pracovníků na danou problematiku. Jak autorka zjistila, většina škol má k systému zabezpečení velmi neutrálním postoj. Mnoho čtenářů si může myslet, že hrozby, které se týkají škol v USA, se netýkají škol v České republice. Není tomu tak. Školy by měly být připraveny na možný útok ozbrojeného útočnicka i v případě, že je menší pravděpodobnost uskutečnění útoku v české škole než v americké. V zájmu všech musí být především ochrana žáků a pedagogů.

Teoretická část se zabývala vhodnými způsoby zabezpečení ve školách a historií útoků šílených střelců. Autorka se věnovala hrozbám, které negativně ovlivňují školy, a jak těmto hrozbám nejlépe předcházet. Autorka v této práci také pracovala s motivacemi útočnicka a snažila se zjistit, co mohlo vést ozbrojené útočníky k útoku na školu.

V praktické části autorka pomocí polostrukturovaných rozhovorů získala informace přímo od pedagogických pracovníků. Zaměřila se na jejich současný stav zabezpečení ve škole a také na jejich vlastní pohled a názor na něj. Předmětem výzkumu byly čtyři konkrétní školy z dvou odlišných krajů České republiky. Díky poskytnutým informacím byla provedena analýza a zhodnocení výsledků z každé z nich.

Při vypracování této bakalářské práce se autorka střetla s faktem, že neexistuje žádná legislativa nebo zákon o zabezpečení ve školách. Pro školy je dostupné pouze bezpečnostní doporučení, které, dle autorky výzkumu, ne zcela všechny školy převzaly. Autorka je toho názoru, že by toto mělo být v budoucnu změněno a pro školy by měl platit povinný bezpečnostní zákon, díky kterému by každá škola měla to nejlepší preventivnímu opatření a zamezila tak školnímu násilí.

Autorka věří, že tato práce bude přínosem pro všechny čtenáře, kteří se zajímají o problematiku bezpečnostního opatření ve školách v České republice a budou si chtít připomenout minulé školní incidenty. Hlavním přáním autorky je zastavení školního násilí s přihlédnutím k minulým nešťastným událostem, které se staly ve školách po útoku ozbrojeného útočnicka. Škola je místem, které musí být bezpečné. Jedině tím se zajistí

celková fyzická i duševní pohoda žáků a pedagogů při cestě za společným cílem, kterým je vzdělávání.

Seznam literatury

1. Adam S. *Masakr na Columbine High School aneb den, kdy dvojice mladíků obrátila zbraně proti vlastním spolužákům*. Refresher [online]. 2016 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <https://refresher.cz/30791-Masakr-na-Columbine-High-School-aneb-den-kdy-dvojice-mladiku-obratila-zbrane-proti-vlastnim-spoluzakum?gdpr-accept=1>
2. *Česká televize: ČT24* [online]. Středočeský kraj, 2012 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1137740-student-v-rakovniku-napadl-ucitelku-a-zpusobil-ji-tezka-zraneni>
3. *Deset doporučení ke zlepšení bezpečnosti*. Security [online]. 2015 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <https://www.securitymagazin.cz/security/deset-doporuceni-k-zlepseni-bezpecnosti-skol-1404043809.html>
4. *Evakuace* [online]. 2018 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <http://krizport.firebrno.cz/navody/evakuace>
5. HASTÍK, Jakub. *Způsoby zabezpečení škol v USA a Evropě a jejich aplikace*. 2016. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta aplikované informatiky. Vedoucí práce Ing. Rudolf Drga, Ph.D.
6. History.com Editors. *Columbine Shooting*. HISTORY [online]. 2009: A&E Television Networks [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <https://www.history.com/topics/1990s/columbine-high-school-shootings>
7. JANOŠOVÁ, Pavlína, Lenka KOLLEROVÁ, Kateřina ZÁBRODSKÁ, Jiří KRESSA a Mária DĚDOVÁ. *Psychologie školní šikany*. Praha: Grada, 2016. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2992-3

8. *Konference bezpečná škola 2016, NTK Praha 6 - Dejvice* [online]. Národní technická knihovna, 2016 [cit. 2019-03-20] Sborník. Dostupné z: www.bezpecnaskola2016.cz
9. KRULÍK, Oldřich. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“*. 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. Dostupné z: <http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048>
10. Materiály do školy: *Škola jako sociální prostředí* [online]. [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <http://www.materialy-do-skoly.cz/maturitni-otazky/pedagogika/skola-jako-socialni-prostredi-skolni-socializace-funkce-skoly-skolni-klima-rodina-skola/>
11. MIKULINCOVÁ, Hana. *Útočnice ve škole ve Žďáru nad Sázavou pobodala tři studenty, jeden zemřel*. IROZHLAS: ČTK [online]. 2014 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/regiony/utocnice-ve-skole-ve-zdaru-nad-sazavou-pobodala-tri-studenty-jeden-zemrel_201410142104_mtaborska
12. Ministerstvo vnitra České republiky. *Bezpečnost* [online]. 2014 [cit. 2019-04-3]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/pojmy-bezpecnost.aspx>
13. MRÁZEK, Martin. Brenda Spencer: *Dívka, která rozpoutala masakr ve škole, protože neměla ráda pondělí*. Reflex [online]. 2018 [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/zajimavosti/88527/brenda-spencer-divka-ktera-rozpoutala-masakr-ve-skole-protoze-nemela-rada-pondeli.html>
14. MŠMT. *Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních: Minimální standard bezpečnosti* [online]. 2015 [cit. 2019-04-03]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>
15. *Osm největších školních masakrů*. G.cz [online]. [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: <https://g.cz/8-nejvetsich-skolnich-masakru>

16. PENC, mjr Ondřej. *Policie České republiky – KŘP hlavního města Prahy: Utíkej, schovej se, boj* [online]. 7.6.2017 [cit.2019-04-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/utikej-schovej-se-bojuj.aspx>
17. SLADKÝ, Libor. Metodika pro aplikaci nové technické normy. *ČSN 73 4400 „Prevence kriminality – řízení bezpečnosti při plánování, realizaci a užívání škol a školských zařízení“ do praxe: (zkrácená verze)*. Praha: Asociace bezpečná škola, 2017.
18. ŠÁNDOR, Andor. *Jak přežít nejen teroristický útok: příručka pro každého*. Praha: Autreo, 2017. ISBN 978-80-906845-0-8.
19. VESELÁ, Michaela. *Bezpečná škola aneb Co dělat když...: Manuál pro školy* [online]. 2015, 18-29 [cit. 2019-04-02]. Dostupné z: http://spolecnekbezpeci.cz/images/stories/dokumenty/Bezpečná_škola_aneb_Co_dělat.pdf
20. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů*. 10.11. 2004, částka 190.